

Korkeakouluvalmiudet sujuvia siirtymiä varmistamassa

Korkeakouluopinnoissa tarvitaan tiedollisia ja taidollisia valmiuksia sekä erilaisia opiskelutaitoja. Oppiminen on aktiivista, tietoista ja tavoitteellista toimintaa. Opiskelu ei tapahdu irrallaan ympäristöstä, oppia voi missä vain. Omien kokemusten ja jo olemassa olevien tietojen lisäksi oppimiseen vaikuttaa opiskelijan elämäntilanne, omat asenteet, tunteet ja odotukset. Opiskelijan oman oppimistyylin ja oppimistaitojen lisäksi opiskelu ja oppiminen vaativat muun muassa työtä, motivaatiota, suunnitelmallisuutta ja sopivaa opiskeluympäristöä.

Siirryttäessä toiselta asteelta korkea-asteelle, osaamistason vaatimus nousee vaativammalle ja käsitteellisemmälle tasolle. Korkeakoulussa opiskelu on itsenäisempää, käsitteellisempää ja teoreettisempää kuin toisella asteella – vapaus ja vastuu kulkevat käsi kädessä. Vaatimus laaja-alaisempiin kognitiivisiin ja käytännön taitoihin kasvaa ja suorittavasta työstä siirrytään kohti kehittämistä ja laajempien kokonaisuuksien tarkastelua. Korkeakoulut tukevat opiskelutaitojen kehittymistä opintojen alussa, mutta tiettyjä korkeakouluvalmiuksia opiskelijalla olisi hyvä olla jo korkeakouluun tullessaan. Opiskelijoiden opiskeluvaihtoehtoja on mahdollista parantaa YTO-valinnoilla, ammatillisen ja lukio-opiskelun yhdistelmällä, avoimilla korkeakouluopinnoilla ammatillisen perustutkinnon aikana ja esimerkiksi valitsemalla henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan heikompia osaamisalueita vahvistavia opintojaksoja. Opiskelutaitojen ja valmiuksien kehittämisessä ohjauksella on suuri merkitys. Ohjaajien on tärkeä kertoa mahdollisuuksista ja vaatimuksista, kun opiskelijaa ohjataan tekemään valintoja osana HOKS- ja uraohjausprosessia. Opiskelijalle on tärkeää syntyä ymmärrys, mitä taitoja korkeakoulussa tarvitaan ja motivaatio näiden taitojen kehittämiseen. (ks. julkaisun artikkeli *Ohjausyhteistyöstä tukea opiskelijan polulle kohti korkeakoulua*)

Jatkoväylä -hankkeessa (Tamlander & Hohenthal 2017, 14) tehdyn selvityksen mukaan ammatillisesta koulutuksesta jatko-opintoihin siirtymisessä on koettu olevan haasteita muun muassa matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opiskeluvaihtoehtojen, raportointitaidoissa ja vieraisissa kielissä. Samansuuntaisia havaintoja on tehty myös EPPA-hankkeessa väyläopiskelijoilta saatujen palautteiden pohjalta. Näiden opiskeluvaihtoehtojen parantamiseen onkin syytä kiinnittää erityistä huomiota. Mikäli

ammattillisen toisen asteen opiskelija on kiinnostunut jatkamaan opiskeluaan korkeakouluun, on hänen hyvä kehittää jo ammattillisten opintojen aikana luetun ymmärtämistä ja kirjoittamista, kielitaitoa, itseohjautuvuutta sekä vuorovaikutus- ja ryhmätöitä.

HYVILLÄ OPISKELUTAIDOILLA JA VALMIUKSILLA ETEENPÄIN

Oppimistaidot kehittyvät pikkuhiljaa koko opiskelun ajan, mutta perusvalmiudet olisi hyvä olla kunnossa jo korkeakouluun siirryttäessä. Korkeakouluopiskelu edellyttää pitkäjänteisyyttä, suunnitelmallisuutta ja itsenäisyyttä sekä vaatii opiskelijalta erilaisia taitoja. Opiskelijan kielitaidon tulee olla riittävän hyvä, jotta hänen viestintänsä on tarkoituksenmukaista sekä alan vaatimaa. Tämä koskee niin suullista kuin kirjallistakin kielitaitoa. Opiskelijalla tulee olla hyvät tiedonhaun ja soveltamisen taidot. Osa opiskelusta on yksin opiskelua kirjallisuuden tai esseetehtävien parissa, jolloin vastuu opiskelusta on opiskelijalla itsellään. Opiskeluun kuuluu olennaisesti myös osallistumista luennoille, harjoituksiin ja seminaareihin yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. Muiden kanssa toimiminen vaatii yhteistyötä ja tukee myös oppimista ja opiskelua. Korkeakouluopiskelu edellyttää lisäksi tieteellisen ajattelutavan kehittymistä ja on tavallista, että vieraskielisen kirjallisuuden lukeminen alkaa jo opintojen alussa. Korkeakouluopinnoissa tarvitaan myös reflektoinnin taitoa. Teorian ja käytännön sekä oman pohdinnan ja oppimisen kriittistä tarkastelua tarvitaan korkeakouluopinnoissa myös. (ECIS 2011.) Kuvioon 1 on koottu erilaisia korkeakouluopiskelussa vaadittavia valmiuksia ja taitoja.

GRAFIKKA PÄIVI HOLOPAINEN

Kuvio 1 Korkeakouluvalmiudet (mukaillen Avoin AMK 2018, Lapin yliopisto 2011, Opintoklubi 2014)

KORKEAKOULUOPISKELU VAATII SITOUTUMISTA JA MOTIVAATIOTA

Opiskelu vaatii aikaa, syvää ja perusteellista työskentelyä, sitkeyttä sekä mielenkiintoa opiskeltavaa ainetta kohtaan. Määrätietoinen ote on avuksi ja auttaa myös saavuttamaan asetetun tavoitteen. Ilman työtä eivät opinnot etene. Motivaatio määrää suunnan ihmisen toiminnalle. Miettiessä asetettuja tavoitteita, tulee myös miettiä omia motivaation lähteitä. Jokaisella yksilöllä on omat motiivinsa myös opinnoissa. Mikä palkitsee juuri minua? Koenko onnistumisen iloa uuden oppimisesta? Mitkä tekijät edistävät oppimista? Opiskelumotivaatio on itseohjautuvan opiskelutaidon ydin. Sisäinen motivaatio näkyy siinä, millaisia opiskelutavoitteita opiskelija itselleen asettaa ja kuinka arvokkaana hän pitää niiden saavuttamista. Puutteelliset oppimistaidot eivät myöskään ole esteenä, jos opiskelija on erittäin motivoitunut ja kiinnostunut aiheesta. (Avoin AMK 2018.)

ITSEOHJAUTUVUUS OLENNAINEN OSA KORKEAKOULUVALMIUKSIA

Opiskelu korkeakoulussa edellyttää itseohjautuvaa oppimisen taitoa. Itseohjautuva oppiminen on prosessi, jossa opiskelija itsenäisesti määrittelee oppimistarpeitaan, muotoilee tavoitteitaan ja arvioi omia oppimistuloksiaan. Tärkeää on, että opitaan soveltamaan ja näkemään teoreettisen tiedon merkitys työssä ja elämässä. Lisäksi on keskeistä, että opitaan hyödyntämään aikaisempia kokemuksia, tietoja ja taitoja uuden oppimisessa. Itseohjautuva opiskelija tuntee itsensä oppijana ja pystyy siten itse ohjaamaan opiskeluaan. Opiskelijan on otettava vastuu opiskelunsa ulkoisen ohjauksen (työskentelyn aloittaminen ja säännöllinen eteneminen) lisäksi myös omasta ajattelustaan. Itseohjautuvuus on jatkumo, jonka toisessa päässä on halu ohjata itse oppimistaan ja toisessa halu tulla opetetuksi. Vastuullisuuden lisäksi itseohjautuvalla opiskelijalla on muitakin tärkeitä ominaisuuksia, kuten taito muuttaa joustavasti toimintatapojaan tehtävän ja tilanteen mukaan. Itseohjautuvalla opiskelijalla on lisäksi myönteinen oppimisasenne. Hän on halukas ja innokas oppimaan uutta. Itseohjautuva oppija on myös suunnitelmallinen. Tärkeää itseohjautuvuudessa on myös, että opiskelijalla on positiivinen käsitys itsestä oppijana ja että hän on oma-aloitteinen ja itsenäinen. Kehittämällä oppimistaitoja myös itseohjautuvuus kehittyy. Voimme kehittää oma-aloitteisemmaksi, vastuuntuntoisemmaksi ja suunnitelmallisemmaksi. (Lapin yliopisto 2011.)

AJANKÄYTÖNHALLINTA OSANA OPINTOJEN SUUNNITTELUA

Kyky itsenäiseen ja vastuulliseen opintojen suunnitteluun on myös kaiken a ja o opintojen onnistumiseksi. Korkeakoulussa opiskelijalla on isompi vapaus opintojen etenemisestä ja opiskelijan vastuu opinnoista korostuu, mutta toki apua ja ohjausta on myös saatavilla. Opinnot edellyttävät opiskeluaikataulua. Hyvä suunnittelu ja opintojen

aikatauluttaminen auttavat valmistautumaan opintoihin, saavuttamaan tavoitteen ja ehkäisemään stressaantumista. Hyvä suunnittelu auttaa kulkemisessa omalla opintopolulla. (Avoim AMK 2018.)

TIEDONHANKINNAN PERUSTEILLA POHJAA OPINNOILLE

Tiedonhankinnan perusteiden hallitseminen on erityisen tärkeää, samoin erilaisten tietoaaineistojen hyödyntäminen monipuolisella tavalla sekä kriittisellä otteella. Tieteellinen viittauskäytäntö tulee myös tuntea, minkä lisäksi on hyvä ymmärtää etiikka, joka liittyy erilaisten tekstien hyödyntämiseen. Tiedonhankinnan perusteiden tuleekin olla opiskelijalla hyvin hallussa jo opintojen alussa. (ECIS 2011.)

LUETUN YMMÄRTÄMINEN JA KIRJOITTAMINEN OPISKELUTAIDON YDINTÄ

Lukeminen ja luetun ymmärtäminen ovat korkeakouluopiskelijan tärkeimpiä taitoja. Lukemisen taidot kehittyvät opintojen edetessä. On tärkeää oppia ymmärtämään lukemansa ja osata tulkita luettua lähdekriittisesti. Korkeakouluopinnoissa kirjallisuudesta poimitaan tietoa kirjallista työtä tai tenttiä varten. Oppimista tapahtuu erityisesti tiedon ja ideoiden muokkaamisessa, yhdistelemisessä ja laajentamisessa. Lukeminen toimii myös tärkeimpänä taustatekijänä ja virikkeiden antajana kirjoittamiselle. Luku- ja kirjoitustaidon keskinäinen yhteys on kaikessa opiskelussa tärkeää, sillä heikko lukutaito näkyy nimenomaan huonoina opiskelutaitoina. Mitä enemmän luetaan, sitä paremmaksi luku- ja kirjoitustaito myös kehittyy. Mahdollisimman monipuolisen kirjallisuuden lukeminen kehittää sanavarastoa ja auttaa esittämään asiat selkeästi ja ytimekkäästi. Korkeakoulussa kirjalliset tehtävät vaihtelevat muuttaman sanan tenttivastauksista laajoihin esseisiin, portfolioihin ja kirjallisiin raportteihin. Korkeakouluopetus perustuu aina tutkittuun tietoon ja lähdekirjallisuuteen, minkä vuoksi lähteiden merkitseminen ja niiden tunnistaminen on tärkeää. Kuten muutkin opiskelutaidon osa-alueet, myös kirjoittamisen taito harjaantuu vähitellen ja alan viittaus tekniikat tulevat tutuiksi opintojen edetessä, mutta peruskirjoittamistaidot olisi hyvä olla hallussa ennen korkeakouluopintoihin siirtymistä. (Lapin yliopisto 2011.)

KIELI- JA VIESTINTÄTAIDOT OLENNAINEN OSA TYÖELÄMÄOSAAMISTA

Korkeakoulussa opiskelevilta vaaditaan työelämään siirryttäessä virkamiestasoista suomen ja ruotsin kielen taitoa. Opiskelijan tulee opintojensa aikana saavuttaa sellainen kielitaito, joka vastaa julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavaa, kaksikielisellä virka-alueella toimivan ja korkeakoulututkinnon suorittaneen virkamiehen kielitaitoa, joka on opiskelun, oman alan seuraamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta tarpeellinen. Lisäksi vieraiden kielten opinnoissa opiskelijan tulee saavuttaa vähintään

yhden vieraan kielen taito, joka opiskelun, oman alan seuraamisen ja ammatillisen kehittymisen kannalta on tarpeellinen opetussuunnitelman mukaisesti. (Finlex 2003.)

Kandidaatin tutkintoon ja AMK-tutkintoon kuuluu pakollisia kieli- ja viestintäopintoja. Korkeakouluopintoihin tähdättäessä on tärkeää rakentaa vahva kielitaito jo toisen asteen opintojen aikana. Lukiotasoiset ruotsin kielen opinnot ovat hyvä pohja korkeakoulussa suoritettavien ruotsin opintojen läpäisemiseksi. Kieliopinnot lisäksi, vieraiden kielten taito on tärkeää myös muissa opinnoissa, sillä yliopistossa ja ammattikorkeakoulussa kurssikirjallisuus on usein englanninkielistä. Vieraskielistä tekstiä luettaessa on hyvä kuitenkin muistaa, että jokaista sanaa ei tarvitse ymmärtää. Oppimisen kannalta on tärkeintä, että ymmärtää pääasiat ja kokonaisuudet.

VUOROVAIKUTUS- JA RYHMÄTYÖTAIDOT KORKEAKOULUOPINNOISSA

Korkeakouluopintoihin kuuluu luennoille osallistumisen lisäksi paljon ryhmätyöskentelyä, joka vaatii vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja. Joissain tiedekunnissa, osaamisaloilla ja koulutuksissa iso osa opinnoista tehdään pienryhmissä. Ryhmätyöskentelyssä on tärkeää halukkuus vaihtaa toisten kanssa ajatuksia, kokemuksia, mielipiteitä tai tekoja ja kyky toimia yhdessä. Keskeistä on vastavuoroisuus, se että kaikki osapuolet antavat panoksensa yhteiseen keskusteluun tai tapahtumaan, mikä puolestaan edellyttää keskustelutaitoja, joustamista ja muiden huomioonottamista. Ryhmätyöskentelyssä korostuu vastuun ottaminen omasta, mutta myös muiden oppimisesta. Kritiikin- ja palautteesietokyky on myös olennainen osa vuorovaikutustaitoja.

LOPPUJEN LOPUKSI...

Hyväksi opiskelijaksi tuleminen on monien asioiden summa. Oppiminen ja osaaminen riippuvat resursseista ja siitä, kuinka tehokkaasti opiskelija niitä käyttää. Oppiminen ja opiskelutaidot kehittyvät opiskelujen edetessä- Tullakseen hyväksi oppijaksi opiskelija tarvitsee hyviä luku-, kirjoitus- ja muita opiskelutaitoja, tavoitteellisuutta, suunnitelmallisuutta sekä riittävästi motivaatiota. Myönteinen asenne sekä luottamus itseensä edesauttavat myös oppimisprosessissa ja taitojen kehittämisessä. Nämä valmiudet edesauttavat opiskelijan sujuvaa siirtymää toiselta asteelta korkeakouluun ja kehittyvät lisää opiskelijan edetessä korkeakouluopinnoissaan.

LÄHTEET

- Avoim AMK 2018. Avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijan opas. Haettu 2.4.2020 osoitteesta <https://julkiset.lapinamk.fi/DropOffLibrary/Avoimen%20opiskelijan%20opas%202018-2019.pdf>.
- ECIS 2011. Millaisia opiskeluvalmiuksia yliopisto-opinnot vaativat. Haettu 20.3.2020 osoitteesta <https://ecis2011.fi/millaisia-opiskeluvalmiuksia-yliopisto-opinnot-vaativat/>.
- Finlex 2003. Laki julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta. Haettu 2.4.2020 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030424>.
- Lapin yliopisto 2011. Oppimistaidot. Kohti taitavaa oppimista. Haettu 2.4.2020 osoitteesta <https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=9c8e2e2d-4fe8-4c93-a435-24a1eeb-c9ef7>.
- Muhonen, R., Sissonen, K., Turunen, M. & Väyrynen, E. 2018. Lähihoitajaopiskelijoiden ohjaus väyläopintojen aikana. Teoksessa P.-E. Ikonen & K. Voutila (toim.) Jatkoväylällä – yhteistyöllä ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. 157–61. Haettu 2.4.2020 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-110-1>.
- Opintoklubi 2014. Opiskeluvalmiuksien harjoittaminen. Haettu 20.3.2020 osoitteesta <https://opintoklubi.wordpress.com/2014/05/06/opiskeluvalmiuksien-harjoittaminen/>.
- Tamlander, T. & Hohenthal, T. 2017. Ammatillisesta koulutuksesta sujuvasti ammattikorkeakouluun. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Haettu 20.3.2020 osoitteesta <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/125287/URNISB-N9789523440128x.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.